

Evolució de l'avortament legal a Catalunya, 1987 - 2000

Registre d'interrupció voluntària de l'embaràs

Barcelona, 2002

Responsables de l'edició

Esther Busquets

Rosa Gispert

Redacció i anàlisi de les dades

Josep Arnau

M^a del Mar Torné

Recollida i Gestió de les dades

Assumpta Calancha

Col·laboració administrativa

Sergi Cruz

Mª Teresa Marí

Servei d'Informació i Estudis

Direcció General de Recursos Sanitaris

Índex

Introducció	3
Material i mètodes	4
Resultats	5
Comentari	16
Bibliografia	18
Centres declarants durant el període d'estudi	19
Agraïments	20

Introducció

La interrupció de l'embaràs ha estat i és un fet controvertit en molts àmbits socials atès els diferents aspectes ètics, sanitaris i legals que es posen en qüestió amb la seva pràctica, així com per l'important nombre de persones a les que potencialment afecten les decisions en aquest àmbit.

S'estima que al món hi ha al voltant de 1,38 bilions de dones en edat reproductiva (que durant una part de la seva vida fèrtil poden no desitjar tenir fills), que en els països desenvolupats, aproximadament la meitat dels embarassos anuals no són planificats i també que la incidència anual d'avortament induïts afecta uns 46 milions de dones a nivell mundial (35 de cada 1000 dones en edat reproductiva) (1).

La liberalització legal de l'avortament voluntari s'inicià als anys cinquanta. Al 1985 uns 36 països tenien lleis que autoritzaven la interrupció voluntària de l'embaràs (1) i actualment al voltant de 100 països han legalitzat aquesta pràctica, amb diferents nivells de restriccions (2). Segons dades recents el 61% de les dones del món viuen en països on l'avortament és legal (Europa, països de l'àrea soviètica i Amèrica del Nord), el 14% en llocs on s'autoritza tan sols per protegir la salut de la dona (alguns europeus, d'Amèrica del sud i d'asiàtics), el 21% en països on es permet per salvar la vida de la mare (Amèrica del sud, Orient mitjà i Àsia) i el 4% en països en què està totalment prohibit (2).

La interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) en els tres supòsits autoritzats en el vigent codi penal (perill per a la vida o la salut de la dona embarassada, presumpció de defectes del fetus i violació) es va regular legalment a Espanya l'any 1985. Aquest fet va suposar la regulació sanitària d'aquesta pràctica, per a una major garantia per a la salut de les dones.

Segons l'actual normativa vigent, la realització d'aquesta intervenció es pot fer en tots els centres sanitaris públics i privats que compleixin els requisits que s'exigeixen per a ser autoritzats en la pràctica d'aquestes tècniques. D'altra banda, des de la regulació legal, es va establir l'obligació de declarar, de manera anònima i confidencial, les interrupcions de l'embaràs realitzades als centres sanitaris catalans. Aquesta informació, que ens permet seguir l'evolució i conèixer les característiques de les persones que se sotmeten a aquest tipus d'intervenció.

Material i mètodes

Les dades provenen de les notificacions al registre d'IVE del Departament de Sanitat i Seguretat Social (DSSS), relatives a les interrupcions voluntàries de l'embaràs realitzades a Catalunya en el període 1987-2000 a dones residents a Catalunya. També incorporen les subministrades pel Ministerio de Sanidad y Consumo, corresponents a dones residents a Catalunya que varen avortar a altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol, excepte pels anys 1987-89, per als quals no es disposa d'aquesta última informació. Per algunes variables es presenten dades tan sols a partir de 1990, atès que no va ser fins aquell any en què es va iniciar la seva declaració, així mateix, ateses les dificultats en els primers anys de recollida la qualitat i l'exhaustivitat de les dades és inferior.

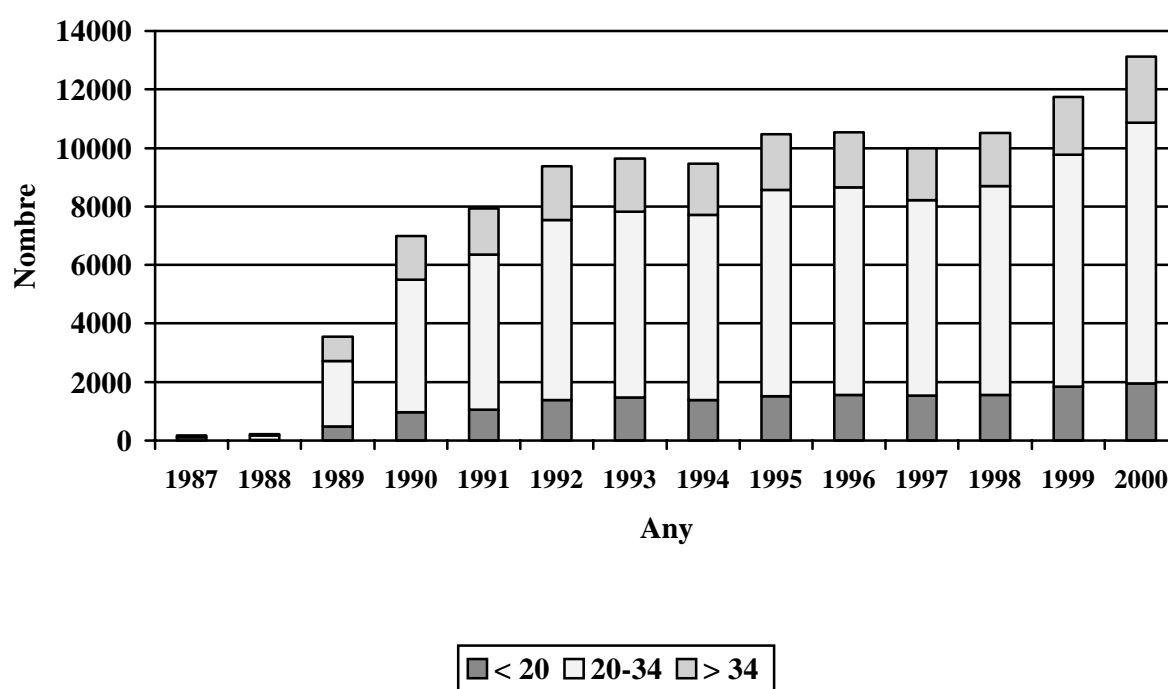
Els denominadors que s'han emprat per al càlcul dels indicadors: taxa d'avortament (nombre d'avortaments per cada 1000 dones del grup d'edat corresponent) i raó d'avortament (nombre d'avortaments per cada 100 nascuts vius del grup de dones de l'edat corresponent) provenen de dades facilitades per l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT). Les poblacions dels anys 1991 i 1996 es corresponen a les dades censals, les dels anys 1987 a 1990 i les dels anys 1992 a 1995 són estimacions intercensals (3), i les dels anys 1997 a 2000 són projeccions de població (4). Les dades sobre els nascuts vius, per al càlcul de les raons d'avortament, corresponen als naixements de dones residents a Catalunya durant aquests anys (3).

En el càlcul de les taxes desagrades per grups d'edat quinquennals, s'ha utilitzat el nombre d'IVE (numerador) i el de dones corresponents al grup d'edat especificat (denominador). En les taxes que es presenten, segons quatre grans grups d'edat, per al càlcul de les taxes d'edats inferiors a 20 anys i de les més grans de 39 s'han emprat totes les IVE observades al numerador i en els denominadors la població de dones d'edats compreses entre els 15 i els 19 anys i entre els 40 i els 44 anys, respectivament. La raó és que hi ha pocs casos d'avortament entre les menors de 15 i les de més de 44 anys i que les edats mínima i màxima no son iguals cada any. Així mateix, la taxa global d'IVE per al conjunt de les dones en edat fèrtil, s'ha calculat amb els avortaments de totes les edats i la població de dones de 15 a 44 anys, que és l'indicador d'ús més habitual en aquestes estadístiques.

Resultats

Durant aquest període de catorze anys s'han declarat 113.787 avortaments de dones residents a Catalunya. La distribució en números absoluts del nombre d'avortaments realitzats a dones catalanes segons tres grans grups d'edat (menys de 20 anys, de 20 a 34 i més de 34 anys), s'ha mantingut força estable. Els avortaments de les dones de 20 a 34 anys d'edat representen prop del 60% de les IVE declarades l'any 1987 i aquest percentatge va creixent fins apropar-se al 70% l'any 2000. El percentatge de les de més de 34 anys baixa, del 30% l'any 1987, al 17% l'any 2000, mentre que el de les dones de menys de 20 anys creix del 5% al 15% pels mateixos anys (Figura1).

Figura 1. Nombre d'avortaments de dones residents a Catalunya segons grup d'edat, 1987 - 2000

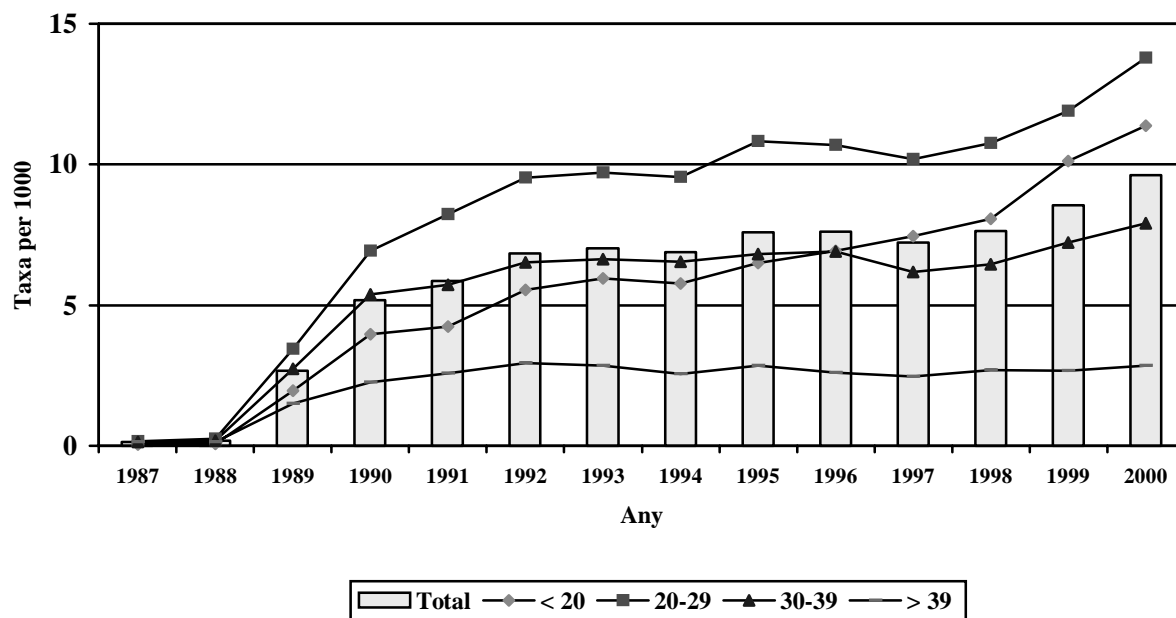

En aquests anys, la taxa de tots els grups d'edat presenta una tendència creixent, més acusada en els grups de dones joves i més estable en les dones més grans (Taula 1). Pel conjunt de totes les edats la taxa va passar de 0,13 avortaments per 1000 dones de 15 a 44 anys l'any 1987 a 9,63 el 2000. Pel darrer any, les taxes per grup d'edat de la dona, segons ordre de freqüència, varen ser de 13,79 pel grup de 20 a 29 anys, de 11,38 pel de menys de 20, de 7,92 pel grup de 30 a 39 i de 2,86 pel de més grans de 39 anys (Figura 2).

Taula 1. Taxes d'avortament de dones residents a Catalunya segons grup d'edat, 1987 - 2000

Any / Edat	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	Total 15-44
1987	0,00	0,03	0,14	0,20	0,13	0,14	0,11	0,03	0,00	0,13
1988	0,01	0,05	0,20	0,29	0,19	0,17	0,10	0,03	0,00	0,18
1989	0,01	1,96	3,70	3,20	2,88	2,59	1,40	0,13	0,00	2,66
1990	0,04	3,93	7,48	6,37	5,81	4,91	2,09	0,18	0,01	5,18
1991	0,05	4,21	9,15	7,31	6,34	5,07	2,34	0,27	0,00	5,85
1992	0,11	5,46	10,52	8,52	7,21	5,80	2,59	0,35	0,01	6,85
1993	0,09	5,88	10,48	8,92	7,45	5,76	2,55	0,28	0,01	7,02
1994	0,10	5,68	10,71	8,39	7,34	5,71	2,33	0,23	0,00	6,88
1995	0,10	6,43	11,65	9,98	7,66	5,92	2,59	0,25	0,01	7,59
1996	0,09	6,87	11,78	9,56	7,82	5,94	2,40	0,19	0,00	7,61
1997	0,10	7,37	11,33	9,03	6,86	5,44	2,23	0,24	0,00	7,23
1998	0,08	8,51	12,46	9,30	7,53	5,28	2,46	0,17	0,01	7,63
1999	0,15	10,01	13,79	10,08	8,52	5,90	2,46	0,23	0,00	8,56
2000	0,24	11,18	16,37	11,46	9,01	6,80	2,61	0,26	0,00	9,63

Figura 2. Taxes d'avortament de dones residents a Catalunya segons grup d'edat, 1987 - 2000

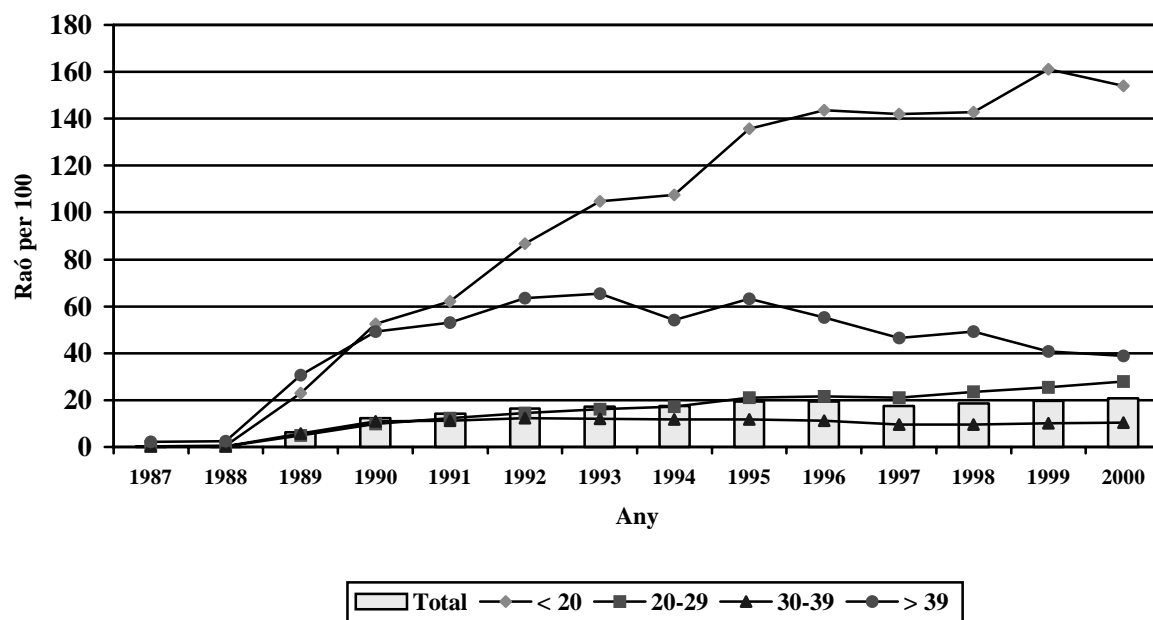
D'acord amb la Taula 2 i la Figura 3, la relació entre IVE i nascuts vius va passar de 0,30 avortaments per cada 100 nascuts vius, l'any 1987, a 20,69 l'any 2000, pel conjunt de dones de Catalunya de 15 a 44 anys d'edat. Per a l'any 2000, aquesta raó va ser de 154,08 avortaments per cada 100 nascuts vius en les dones menors de 20 anys, de 38,97 en les de més de 39 anys, de 27,92 en el grup de 20 a 29 anys i de 10,42 en el de 30 a 39 anys.

Taula 2. Raons d'avortament de dones residents a Catalunya segons grup d'edat, 1987 - 2000

Any / Edat	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	Total 15-44
1987	8,33	0,32	0,27	0,19	0,20	0,54	2,00	9,52	0,00	0,30
1988	20,00	0,54	0,43	0,28	0,27	0,72	2,10	7,81	0,00	0,40
1989	20,00	23,00	8,53	3,14	4,12	10,86	29,66	50,00	0,00	6,26
1990	44,44	52,59	18,59	6,37	8,11	20,11	48,37	68,75	25,00	12,37
1991	83,33	61,89	25,06	7,44	8,51	20,61	51,17	87,50	0,00	14,14
1992	183,33	86,11	31,30	8,76	9,13	22,06	58,53	188,89	33,33	16,40
1993	163,64	104,33	36,54	9,71	9,24	20,99	61,60	154,05	66,67	17,31
1994	225,00	106,87	42,38	9,62	8,93	20,35	51,19	130,56	0,00	17,41
1995	340,00	134,71	53,27	12,11	8,95	19,89	59,73	141,67	-	19,48
1996	166,67	143,35	56,50	12,05	8,68	18,98	53,33	121,88	0,00	19,30
1997	250,00	141,35	54,43	11,80	7,32	15,43	43,62	122,50	0,00	17,62
1998	91,67	143,46	58,79	13,31	7,85	14,38	47,71	89,74	200,00	18,57
1999	220,00	160,51	61,90	14,30	8,54	14,50	39,28	69,70	33,33	19,77
2000	206,25	153,41	66,16	15,97	8,49	15,09	37,27	85,48	12,50	20,69

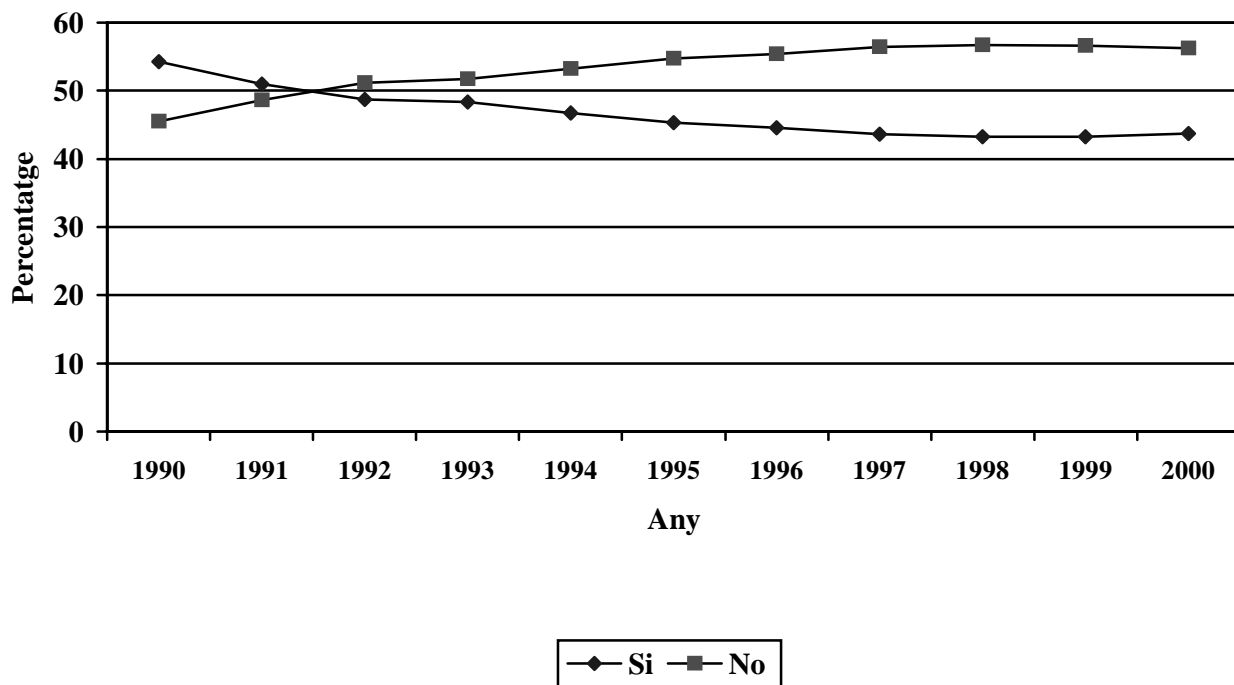

Figura 3. Raons d'avortament de dones residents a Catalunya segons grup d'edat, 1987 – 2000

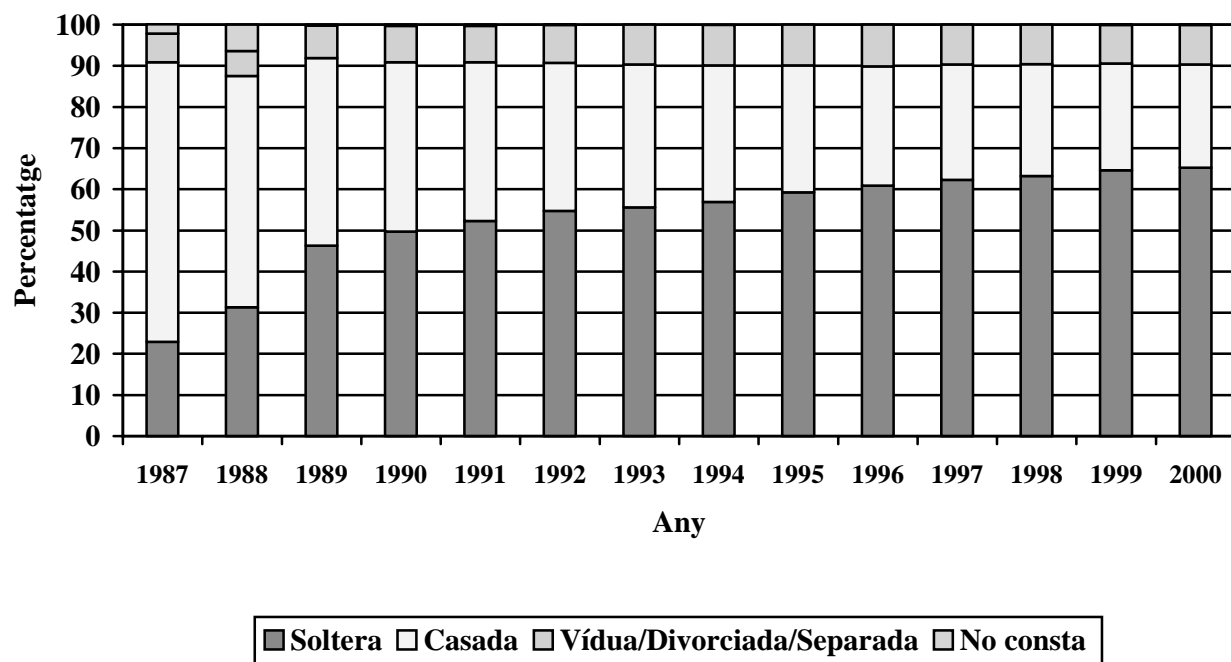

En aquest període es va produir una inversió dels percentatges de dones que conviuen i no conviuen en parella; les que hi conviuen baixen del 54,3%, el 1990 (en els anys 1987 a 1989 no es recollia aquesta informació), al 43,7%, el 2000, i les que no conviuen passen del 45,5 al 56,2% (Figura 4). El percentatge de solteres creix del 22,9% (l'any 1987) al 65,2% (l'any 2000) i el de casades disminueix del 68,0% al 25,1% (Figura 5).

Figura 4. Avortaments de dones residents a Catalunya segons convivència en parella, 1990 - 2000

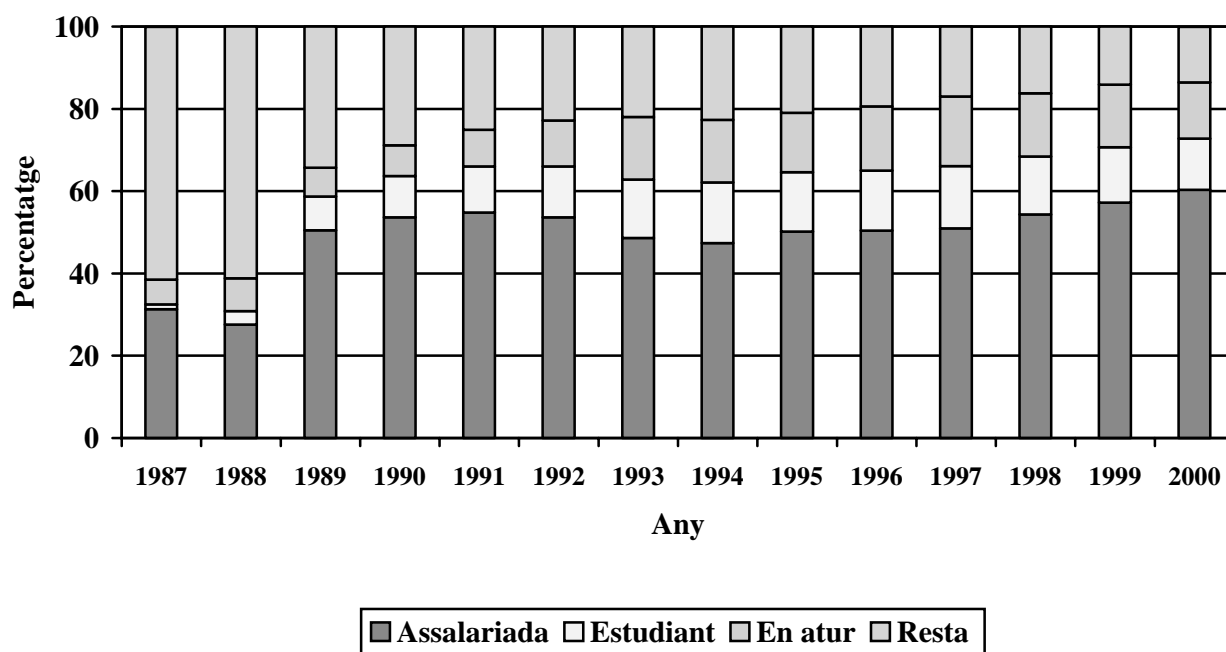

Figura 5. Avortaments de dones residents a Catalunya segons estat civil, 1987 - 2000

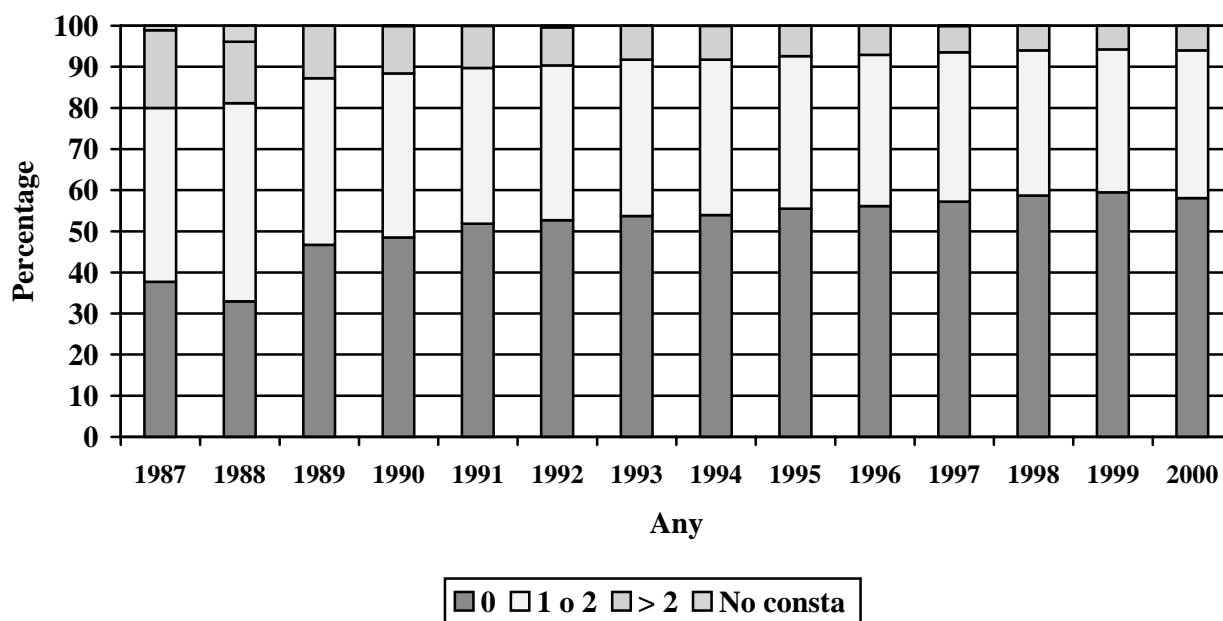
Durant el període analitzat hi ha hagut poca variació en la distribució de les dones en funció de la seva situació laboral; ha augmentat el percentatge d'assalariades, estudiants i dones en atur i han baixat la resta de categories laborals, sobretot la de mestressa de casa (Figura 6).

Figura 6. Avortaments de dones residents a Catalunya segons situació laboral, 1987 - 2000

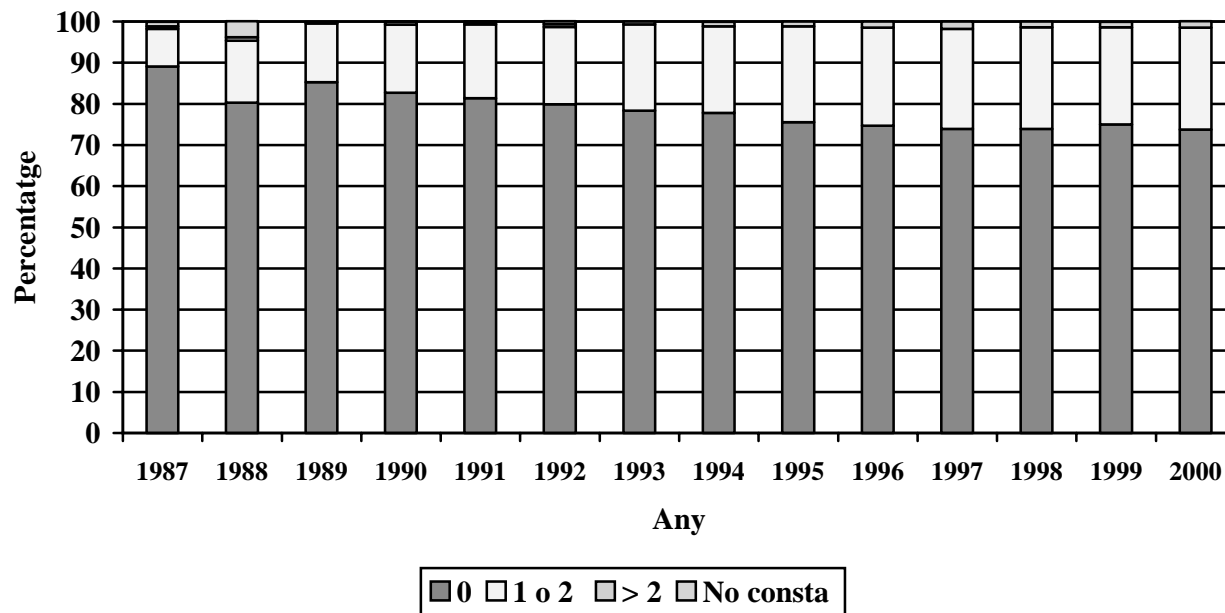
En aquests catorze anys ha crescut el percentatge de dones sense fills, del 37,7% l'any 1987 al 58,1% l'any 2000 i ha baixat el de dones amb un o més fills i, sobretot, el de dones amb més de dos fills (Figura 7).

Figura 7. Avortaments de dones residents a Catalunya segons fills vius, 1987 - 2000

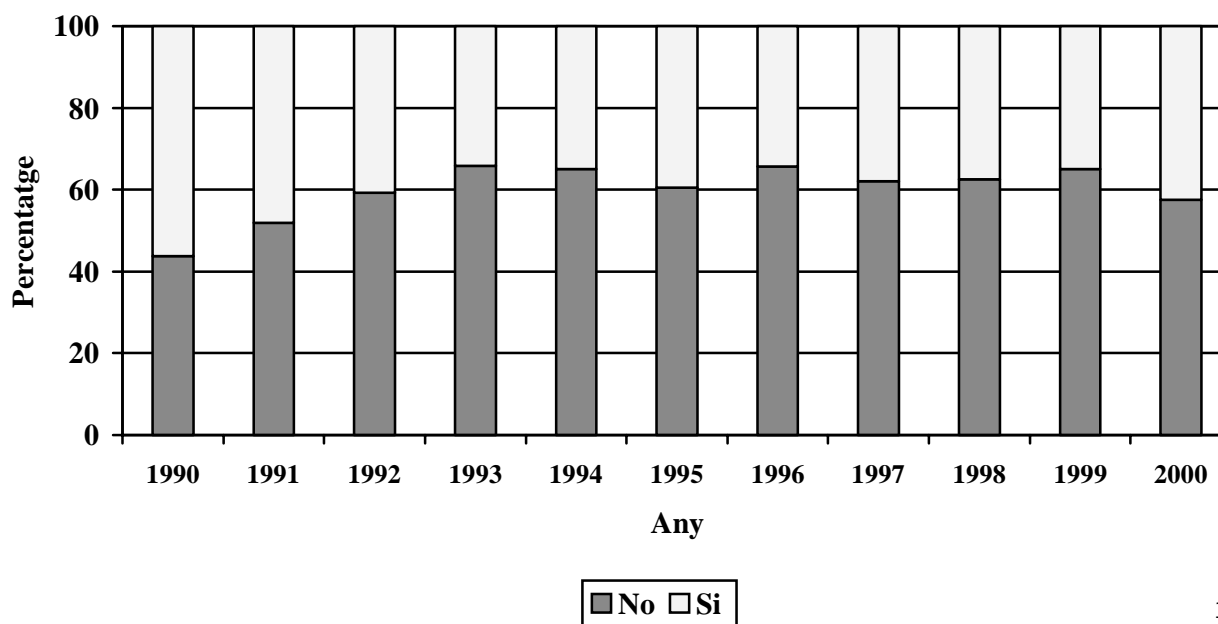
Ha anat augmentant el percentatge de dones amb més d'una interrupció voluntària de l'embaràs, passant del 9,1%, l'any 1987, al 24,8%, l'any 2000, les que tenien una o dues IVE anteriors i de 0,6% a 1,6% les que en tenien més de dos (Figura 8).

Figura 8. Avortaments de dones residents a Catalunya segons avortaments anteriors, 1987 - 2000

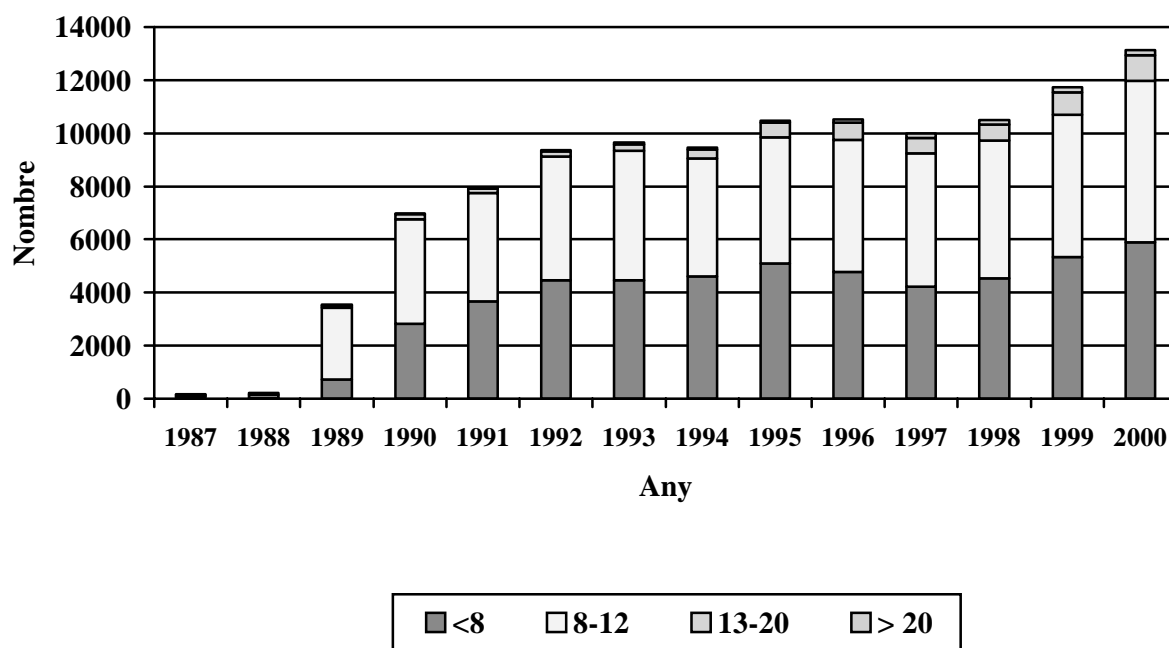
De manera força estable, al voltant del 60% de les dones manifesten no acudir de forma regular a centres per al control de mètodes de prevenció de l'embaràs no desitjat (Figura 9).

Figura 9. Avortaments de dones residents a Catalunya segons centre de planificació, 1990 - 2000

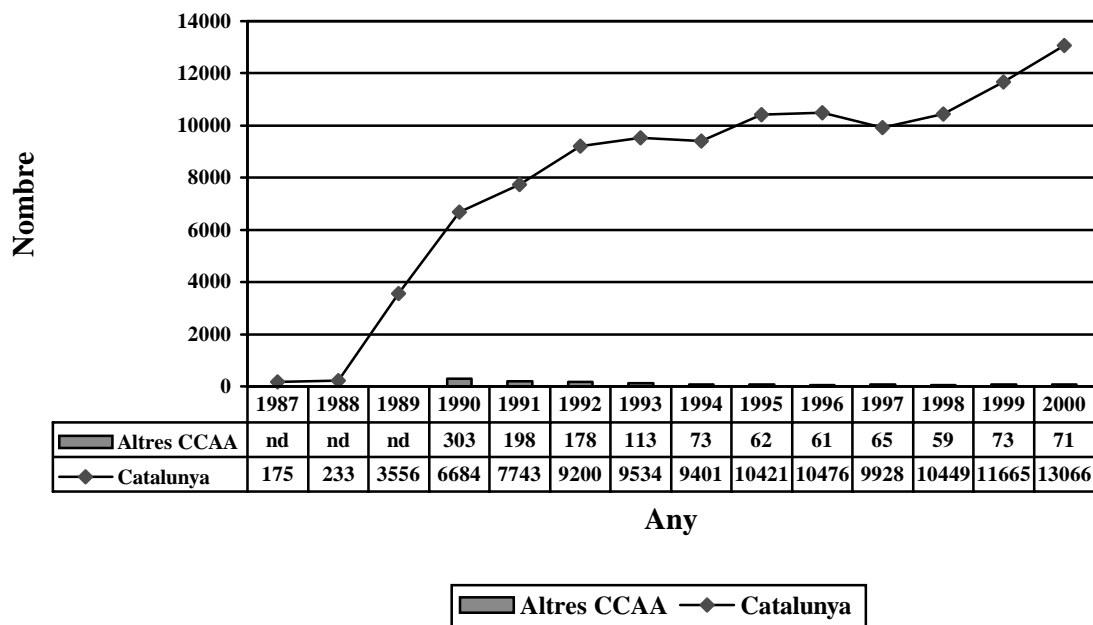
Tret dels tres primers anys, de l'any 1990 al 1993 prop del 45% de les IVE corresponen a embarassos de menys de 8 setmanes de gestació i al voltant del 49% a embarassos de 8 a 12 setmanes de gestació. Del 1993 al 2000 s'observa un lleuger creixement d'embarassos de 13 a 20 i de més de 21 setmanes de gestació.

Figura 10. Avortaments de dones residents a Catalunya segons setmanes de gestació, 1987 - 2000

Al llarg del període 1987 - 2000 la gran majoria d'IVE fetes a dones residents a Catalunya es varen realitzar a centres sanitaris autoritzats de Catalunya. L'any 1990, que és el primer per al qual es disposen de dades de la resta de l'Estat, varen avortar 303 catalanes a centres d'altres comunitats autònomes. A partir d'aquest any s'observa una tendència a la disminució d'aquest nombre, essent inferior a 100 casos en els darrers anys, el que representa un percentatge menor a l'1% del total de catalanes que varen interrompre el seu embaràs.

Figura 11. Nombre d'avortaments de dones residents a Catalunya segons lloc de realització, 1987 - 2000

Llevat dels dos primers anys, 1987 i 1988, en els quals totes les IVE es varen dur a terme en centres hospitalaris i, majoritàriament, pel supòsit de presumpció de defectes en el fetus, a la resta d'anys prop del 97% d'IVE es varen realitzar a centres extrahospitalaris, per perill per a la vida o la salut de la dona embarassada en el 97% dels casos.

Excepte els dos primers anys, l'aspiració ha estat el mètode d'intervenció més emprat, utilitzat en el 90% dels casos d'avortament. A partir del 1993 es va incrementar el mètode de dilatació més evacuació, que va passar del 0,7% en aquest any al 5,3% el 2000, associat a l'augment d'embarassos de segon trimestre.

A la Taula 3 es presenta el nombre d'avortaments d'aquest període distribuïts segons la Regió sanitària de residència de la dona. De manera força estable, prop d'una tercera part corresponen a residents a la Regió sanitària de Barcelona Ciutat, un terç a les Regions de Costa de Ponent i del Centre, i una tercera part a les sis Regions restants.

Taula 3. Nombre d'avortaments de dones residents a Catalunya segons Regió Sanitària de residència, 1987 - 2000

Any /Regió Sanitària	Barcelona Ciutat	Costa de Ponent	Centre	Girona	Lleida	Tarragonès	B. Nord i Maresme	Tortosa	No consta	Total
1987	47	39	40	11	3	13	22	-	-	175
1988	88	43	42	15	3	4	34	4	-	233
1989	1209	506	709	312	214	229	350	27	-	3556
1990	2115	1145	1293	670	344	538	730	89	63	6987
1991	2718	1307	1387	641	347	532	822	119	68	7941
1992	3136	1615	1591	778	421	559	1111	110	57	9378
1993	3414	1749	1637	750	362	460	1111	101	63	9647
1994	3238	1735	1580	717	399	531	1157	82	35	9474
1995	3624	1944	1865	784	385	524	1232	109	16	10483
1996	3532	1940	1746	862	473	628	1247	97	12	10537
1997	3325	1914	1695	826	402	578	1170	69	14	9993
1998	3607	1970	1837	821	410	572	1193	83	15	10508
1999	3922	2215	1976	1119	450	605	1318	126	7	11738
2000	4328	2631	2225	1272	430	686	1432	128	-	13137

Comentari

L'evolució de les interrupcions voluntàries de l'embaràs des de la seva regulació ha mostrat un creixement continuat, sobre tot en els grups d'edat de les dones més joves, fet d'altra banda que també s'observa a la resta d'Espanya (5). Aquest factor ha contribuït a que el perfil sociodemogràfic de les dones que se sotmeten a una IVE hagi variat també una mica amb el temps de manera que en aquest col·lectiu de dones han augmentat les solteres, les que no conviuen en parella, les que no tenen fills i les que tenen feina assalariada. Patró, d'altra banda, que també és característic de les dones que han tingut interrupcions de l'embaràs a la resta de l'estat (5) i en altres països (6). Així mateix, les característiques dels avortaments (lloc, setmanes de gestació, etc.) han variat poc durant aquests anys, probablement com a reflex de que la situació legal i assistencial ha estat la mateixa.

Cal assenyalar que l'evolució observada és semblant a la de la resta de l'estat Espanyol (on la taxa global de l'any 2000 va ser de 7,14 avortaments per 1000 dones), en què Catalunya es troba en la segona posició darrere de Balears (5). Pel que fa a altres països europeus del nostre entorn sociocultural, la situació de Catalunya es troba entre els països que presenten les taxes més baixes, en una posició per sota de llocs com Anglaterra, França i Itàlia, que tenen una tradició més llarga en aquesta pràctica (7). Aquest fet suggereix que, atesa l'evolució dels darrers anys i el relatiu poc temps transcorregut des de la seva regulació legal, probablement les interrupcions voluntàries de l'embaràs seguiran creixent al nostre país, a no ser que les intervencions dirigides a facilitar informació sanitària i educativa que fomenti relacions sexuals segures, principalment entre les adolescents, siguin generalitzades i efectives.

Estudis recents han mostrat que la regulació legal de l'avortament no ha tingut efectes significatius en l'augment de les taxes a Espanya (8) i que en els països en què la regulació va començar fa molts anys - com per exemple Suècia- les taxes d'avortament han anat creixent regularment, en paral·lel a la liberalització de les lleis, fins a un punt en què s'han estabilitzat (2). En altres països, com és el cas de Dinamarca, Finlàndia, Itàlia i Japó, des de 1975 les taxes d'avortament han baixat entre el 40 i el 50% (7), fet atribuït a diversos factors, però fonamentalment a l'augment, en una proporció semblant, a la utilització de mètodes contraceptius (2).

Entre els factors que incideixen en la diferent distribució de les taxes d'avortament entre països cal destacar principalment les que tenen a veure amb el desenvolupament socioeconòmic de la comunitat, amb baixes taxes d'avortament a ambdós extrems de la distribució, és a dir, en els països més rics i més pobres (9) i d'aspectes culturals com la participació de la dona en el mercat laboral i el pes de la religió dominant en els diferents llocs (9). També s'ha assenyalat que, a nivell mundial, generalment coincideix que els països amb les taxes més baixes d'avortament són aquells en què la interrupció voluntària de l'embaràs és legal i en els que l'educació sexual i el coneixement dels mètodes anticonceptius estan més estesos (2).

Bibliografia

- 1- The Alan Guttmacher Institute. Hoja de datos. URL: www.guttmacher.org/pubs/fb_AWWsp.pdf (consulta febrer 2002)
- 2- Benagiano G, Pera A. Decreasing the need for abortion: challenges and constraints. Int J Gynaecol Obstet 2000; 70 (1): 35-48.
- 3-URL: <http://www.idescat.es> (consulta febrer 2002)
- 4- Institut d'Estadística de Catalunya. Projeccions de població de Catalunya 2010-2030. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1998.
- 5- Ministerio de Sanidad y Consumo, Subdirección General de Promoción de la Salud y Epidemiología. Interrupción Voluntaria del Embarazo. Datos definitivos correspondientes al año 2000. Madrid: Ministerio de Sanidad y Consumo, 2001.
- 6- Koonin LM, Strauss LT, Chrisman CE, Parker WY. Abortion surveillance – United States, 1997. Mor Mortal Wkly Rep 2000; 49 (11): 1-43.
- 7- Henshaw SK, Singh S, Haas T. Recent trends in abortion rates worldwide. International Family Planning Perspectives 1999; 25 (1): 44-8.
- 8- Peiró R, Colomer C, Alvarez-Dardet C, Ashton JR. Does liberalisation of abortion laws increase the number of abortions?. The case study of Spain. Eur J Public Health 2001; 11(2):190-4.
- 9- Trent K, Hoskin AW. Structural determinants of the abortion rate: a cross-societal analysis. Soc Biol 1999; 46 (1-2): 62-81.

Centres declarants durant el període d'estudi

Centro de reproducción humana del Vallès Occidental (Cerhvo)	Barberà del Vallès
Centre Mèdic Giness	Barcelona
Centre Mèdic Les Corts	Barcelona
Centre Mèdic Teknon	Barcelona
Centre Casanovas de ginecologia y planificación, S.A.	Barcelona
Centro Médico Aragon	Barcelona
Centro Médico Población	Barcelona
Clínica d'Ara	Barcelona
Clínica Ginemedex	Barcelona
Clínica Quirón	Barcelona
Estudio médico especializado en contracepción y esterilidad, S.A. (EMECE)	Barcelona
Hospital Casa de Maternitat	Barcelona
Hospital Clínic i Provincial de Barcelona	Barcelona
Hospital de la Santa Creu i Sant Pau	Barcelona
Hospital del Mar	Barcelona
Hospital Maternoinfantil de la Vall d'Hebron	Barcelona
Institut Universitari Dexeus	Barcelona
Instituto Ginetec	Barcelona
Hospital de Sant Jaume	Calella
Hospital de Figueres	Figueres
Adalia Centre Mèdic	Girona
H. Univ. de Girona Dr. Josep Trueta	Girona
Hospital Provincial de Santa Caterina	Girona
Hospital General de Granollers	Granollers
Consorti Sanitari de la Creu Roja	L'Hospitalet de Llobregat
H. Univ. Arnau de Vilanova de Lleida	Lleida
Consorti Sanitari de Mataró	Mataró
Hospital Comarcal Móra d'Ebre	Móra d'Ebre
Corporació Sanitària Parc Taulí	Sabadell
Hospital de Terrassa	Terrassa
Hospital Mútua de Terrassa	Terrassa
Pius Hospital de Valls	Valls
Hospital General de Vic	Vic
Hospital de Viladecans	Viladecans
Hospital Comarcal de l'Alt Penedès	Vilafranca del Penedès

Agraïments

La elaboració d'aquestes estadístiques es possible gràcies a la col·laboració dels centres que realitzen les interrupcions de l'embaràs i que en declaren les dades. Agraïm el seu esforç en el manteniment d'aquesta font d'informació i de la qualitat d'aquestes dades.